

к. філос. н. Северин - Мрачковська Л. В.

*ДВНЗ «Київський національний економічний університет
імені Вадима Гетьмана»*

**ТЕОРІЇ САМОБУТНЬОГО РОЗВИТКУ ТА
СУЧАСНІ ТЕОРІЇ МОДЕРНІЗАЦІЇ ЯК МОДЕЛІ ГОСПОДАРСЬКОЇ
ДІЯЛЬНОСТІ: ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК МОРАЛІ ТА ЕКОНОМІКИ**

Актуальним аспектом сучасного економічного розвитку є проблема місця та ролі соціокультурних, особливо, релігійно-етичних чинників у генезі економіки, впливу ендогенних релігійних та моральних інститутів на процес входження самобутніх економік у сучасний світ, насамперед, у сенсі освоєння ними нових типів господарської діяльності. У зв'язку з цим особливої гостроти набуває діалог між теоріями самобутнього розвитку економіки та сучасними теоріями модернізації і, зокрема, такий його аспект, як дослідження взаємозв'язку моралі та економіки.

Поняття “модерніті” означає комплексну характеристику культури розвинутого західного буржуазного суспільства, “прихильність до європейського раціоналізму та сцієнтизму, прагнення до зростання матеріального багатства та технічного прогресу, ставлення до природи як до об'єкта застосування своїх сил та знань. Це також ідея соціальної рівності та особистісної свободи, індивідуалізм, готовність людини до постійних змін у промисловості, споживанні, способі життя, в політичних інститутах, моральних нормах та цінностях, бажання бути ініціатором таких змін, бажання “бути сучасним”. [1, С.23]. Модернізація ж є “модерніті в дії” [1, С.23], переходом від традиційного до сучасного.

У теоріях модернізації стверджується думка про те, що закони сучасного господарського життя іноді характеризуються як інваріантні по відношенню до локальних культур, як етапи деякого “загальнолюдського” шляху. При більш глибокому аналізі стає очевидним той факт, що всі явища сучасного господарського життя – виробнича та ділова культура, системи менеджменту та маркетингу, реклама тощо – мають певні соціокультурні передумови, що

ґрунтуються на панівних у конкретному суспільстві системах цінностей та норм, на менталітеті даного суспільства.

Опонентом теорій модернізації виступають теорії самобутнього розвитку з їх ідеєю принципової непридатності для Сходу культури “модерніті”, західного шляху загалом; ідеєю необхідності пошуку власного шляху, ґрунтованого на ендогенних духовних цінностях. Їх спільною рисою є уявлення про те, що в основі соціально-економічного розвитку лежать специфічні, самобутні духовні цінності, норми та ідеали, які, здебільшого, були сформовані впродовж тривалого часу на ґрунті релігійної свідомості (наприклад, підґрунтям для “буддійської економіки” слугують релігійно-філософські ідеї буддизму[2], конфуціанська модель економіки базується на релігійних установках конфуціанства [2,3,4], “російський шлях” розвитку економіки ґрунтований на засадах християнської етики).

Головний висновок із теорій самобутнього розвитку - твердження про те, що культура, самобутні ціннісні системи мають сталі позитивні значення для розвитку суспільства, зокрема, його економічної сфери. Якщо сучасні теорії модернізації демонструють новітній спосіб капіталістичного господарювання, ігнорують і, певною мірою, вороже ставляться до ендогенної релігійної етики, то теорії самобутнього розвитку економіки ґрунтуються на традиційних його формах, допускаючи й основуючись на морально-етичній регуляції.

Процес «раціоналізації» та «модернізації» світу, осторонь якого не може залишатися Україна, на нашу думку, не має чіпати найелементарнішого й, водночас, глибинного рівня міжлюдського спілкування – простих законів моральності; концепція цивілізованих ринкових відносин, які прагне побудувати сучасна Україна, має містити не лише матеріально-господарські, а й соціокультурні, психологічні, моральні компоненти.

1. Модернизация: западный опыт и Россия. –М., 1994.
2. Weber M. Gessammelte Aufsätze zur Religionssoziologie. B.II. Hinduismus und Buddhismus. Tübingen, 1923.
3. Weber M. Gessammelte Aufsätze zur Religionssoziologie. B.I. Konfuzianismus und Taoismus. Tübingen, 1923.
4. Макаренко В.П. Вера, власть и бюрократия. Критика социологии М. Вебера. -Ростов-на-Дону: Изд-во Рост. ун-та, 1988.